

Tomori Tímea

**Beszámoló a 20 aktuális téma az anyanyelv-pedagógiában című workshop
beszédfejlesztés-műhelyéről**

Kedves Olvasók!

2022. április 27-én rendezte meg a Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport a *20 aktuális téma az anyanyelv-pedagógiában* című workshopját, amelynek négy altémája közül az egyik a *Beszédfejlesztés lehetőségei az anyanyelvi nevelésben* címet viselte.

A workshop hitelét többek között az biztosította, hogy a rendezvény résztvevői általános iskolai és középiskolai gyakorló magyartanárok voltak, továbbá a felsőoktatásban anyanyelv-pedagógiát oktató és kutató kollégák. Szép számmal csatlakoztak magyartanár szakos hallgatók is az online térben zajló eseményhez – ők a tanítási gyakorlatuk tapasztalatait osztották meg a hallgatósággal.

A workshop négyszer 20 perces biztosított a négy nagyobb témakör megvitatására. A szakmai diskurzus célja a szakemberek egymás közötti tapasztalatcseréje, a jelen kihívásainak, gyakorlatának, lehetséges jó gyakorlatainak az összegzése volt.

A beszédfejlesztés-műhely csoportmegbeszélésének első nagyobb kérdésköre az volt, hogy miért fontos a beszédfejlesztés, és a jól végzett beszédfejlesztéssel milyen hasznot érhetünk el. A téma relevanciáját abban látták a résztvevők, hogy a beszédfejlesztéshez kapcsolható foglalkozásokon szűrhetővé válnak a beszédzavarok és az artikulációs problémák. A rossz artikuláció akadályozza a beszédmegértést, a választékos és jól érthető beszédprodukción azonban megkönnyíti ezt a folyamatot is. A korai felismerés segítség lehet abban, hogy a gyermekek időben logopédushoz, illetve segítő szakemberekhez kerüljenek. A korai észlelésre és fejlesztésre – az óvodai foglalkozásokon, valamint az alsó tagozatos tanítási órákon – érdemes nagyobb hangsúlyt fektetni. A résztvevők továbbá megemlítették a szótévesztések kérdését, a szókincsbővítést, a szóasszociációk fontosságát, a szó és a szótag egyeztetésének a kiemelt szerepét is. A beszédfejlesztés hasznosságát az egzakta, tudatos, esztétikus kommunikáció kialakulásában, a megfelelő szövegértési és szövegalkotási képességek fejlődésében látja a szakmai közösség.

A téma második kérdése a jó gyakorlatokra vonatkozott. Ez a szakasz rendkívül gyümölcsözőnek bizonyult. Kiindulásként a jelenlévők megállapodtak abban, hogy a beszédfejlesztés vonatkozásában érdemes egyfajta előzetes felmérést készíteni a tanulói csoport tagjai között a differenciálás és a jobb tervezhetőség érdekében. Az óvodapedagógiában jártas kollégák kiemelték, hogy a komplexitás elvét betartva érdemes mozgással, ritmusgyakorlatokkal, akusztikai és vizuális élményekkel is kísérni a mondókákat, énekeket, verseket, meséket. A drámapedagógia eszköztárából a jóslás, a disputagyakorlatok, a szituációs és helyzetgyakorlatok kerültek elő. A kooperatív technikák közül a beszélő korongok mintájára a beszélő tárgyak feladattípusát is szívesen használják a magyartanárok célzottan a beszédfejlesztésre. A jól megtervezett kiselőadások, szóbeli feleletek fontossága is

megfogalmazódott. Ezek jól hasznosíthatók annak begyakoroltatására, hogy egy-egy témáról összefüggően legyen képes beszélni a tanuló. A történetmeséléssel és ennek LEGO-eszközökkel támogatott megvalósításával kapcsolatban elhangzott, hogy az ilyen típusú tanítási órákon a diákok beszédfordulóinak a száma magasabb lehet a frontális osztálymunkán előforduló megnyilatkozásokhoz képest, ugyanakkor érdemes szem előtt tartani, hogy a téma az életkornak megfelelő legyen. A résztvevők szóba hozták az online oktatás tapasztalatait is. Ugyancsak azt a következtetést lehetett ebből levonni, hogy az életkor és a téma függvénye határozza meg, hogy milyen mértékben nyilvánulnak meg a gyerekek az online tanítási órákon. Ugyanakkor nagyon fontos, hogyan szocializálódtak korábbi iskolai éveik alatt a diákok, milyen munkaformákat használtak rendszeresen, mert ez eldönti az online oktatás lehetőségeit is. Összegzésként a munkaformák fontosságát emelték ki a résztvevők, hiszen a fejlesztést kizárólag beszédtevékenységgel lehet támogatni.

A harmadik altéma a beszédfejlesztés kihívásaira fókuszált. Ebben a vonatkozásban a diákok szociokulturális háttere nagyon nagy jelentőségű, hiszen a kora gyermekkori szülői meseolvasás, a mondókák, a versek elsajátítása, az állandó gyakorlás, a fogalmak megnevezése, a mindennapi megfelelő minta erőteljesen alakítják a gyermekek nyelvi fejlődését, és hatást gyakorolhatnak az ez irányú lemaradásaikra. Az iskolapedagógiai gyakorlatban a magas osztály- és csoportlétszámok mindenképpen kihívások elé állítják a beszédfejlesztést végző pedagógusokat. Ezen túlmenően a segítő szakemberek hiánya, a logopédusok, a gyógypedagógusok, a fejlesztőpedagógusok alacsony száma is problémát jelent a mindennapokban. És mivel kevesen vannak, így a heti fejlesztőfoglalkozások száma sem ideális a speciális igényű diákok számára. A tananyagközpontú tankönyvszemlélet, a hiányzó munkáltatókönyvek, -füzetek szintén problematikus, nehezzé teszik a fejlesztés folyamatát.

Végül a negyedik kérdéskör azt tematizálta, hogy a megfelelő beszédfejlesztéshez mi mindenre lenne szükség a mindennapokban. Mindez visszacsatolt az előző gondolatkörökre, hiszen a problémák megoldása jelentené a megfelelő szakmai háttérrel a hétköznapi gyakorlatban. Megoldást jelentene az, ha a szakmai segítők száma jelentősen emelkedne, és minden intézményben a speciális igényű gyermekek számához mérten lennének jelen, és támogatnák a diákok felkészülését. Jelentős eredmény volna az is, ha ideális osztálylétszámok alakulnának, amelyek alkalmasak volnának valódi kompetenciafejlesztő foglalkozások megtartására. A tankönyvek szemléletmódjának a megváltozása, a munkáltatás előtérbe kerülése, a frontális osztálymunka helyett a munkaformák tudatos, célokat előtérbe helyező, nem kényszerű válogatása is jó eredményeket hozhatna a beszédfejlesztés területén.

Összességében egy egyedülálló szakmai workshopon vehettek részt a jelenlévők, amelyen az anyanyelv-pedagógia valóban releváns kérdéseiről alakult ki beszélgetés a kollégákkal. Az ilyen típusú eszmecsere fontosságát azért is érdemes hangsúlyozni, mert ritkán adódik olyan alkalom, hogy a kisgyermekkorai neveléstől egészen a felnőttoktatásban dolgozóig egy „kerekasztal-beszélgetésen” vehessenek részt az érintettek. Azáltal, hogy egy-egy problémakör mentén megismerhetővé válnak a különböző iskolafokon tanító kollégák lehetőségei, korlátai és jó gyakorlatai, teljesebb kép alakulhat ki a pedagógusokban, és a későbbi fejlesztési tevékenységre ez a fajta tudás pozitív hatást gyakorolhat.

Nyíregyháza, 2022. május 31.

Üdvözlettel:

Tomori Tímea

Nyíregyházi Egyetem, Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet

Tomori, Tímea: Report from the speech development session of the *Workshop on 20 current issues in mother tongue pedagogy*

Az írás szerzőjéről

Tomori Tímea

tanársegéd

Nyíregyházi Egyetem

tomori.timea[kukac]nye.hu